

Sygn. akt III Ca 1043/18

POSTANOWIENIE

Dnia 5 lutego 2019 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Leszek Dąbek (spr.)

Sędziowie: SO Artur Żymełka

SO Roman Troll

Protokolant Aldona Kocięcka

po rozpoznaniu w dniu 24 stycznia 2019 r. w Gliwicach na rozprawie

sprawy z wniosku J. F. (poprzednio J.)

z udziałem A. J., Z. J. i K. J.

o podział majątku wspólnego E. J. i A. J. oraz dział spadku po E. J.

na skutek apelacji uczestników postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w T. (...)

z dnia 13 grudnia 2017 r., sygn. akt I Ns 648/15

postanawia:

1) ***uchylić zaskarżone postanowienie w punkcie X - w części oddalającej wniosek o rozliczenie pożytków uzyskanych przez wnioskodawczynię z nieruchomości położonej w K. przy ul. (...) oraz w punkcie XI i w tym zakresie przekazać sprawę Sądowi Rejonowemu w T. (...) do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego;***

2) ***oddalić apelację w pozostałej części.***

SSO Roman Troll SSO Leszek Dąbek SSO Artur Żymełka

Sygn. akt III Ca 1043/18

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w T. (...) w postanowieniu z dnia 13 12 2017r. ustalił, że w skład majątku wspólnego spadkodawczyni E. J. oraz uczestnika postępowania A. J. wchodzi samochód osobowy marki D. (...) i samo-chód osobowy marki S. (...) o łącznej wartości 16.600zł, a w skład spadku

po E. J. udziały po 1/2 części w prawie własności tych samochodów

oraz w prawie własności samochodu marki F. (...), prawa własności opisanych

w sentencji nieruchomości położonych w K. przy ul. (...) i przy ul. (...), środki pieniężne: na rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowym (...) w (...) Bank (...) Spółce Akcyjnej w kwocie 33,91zł oraz środki pieniężne na rachunkach wskazanych

w sentencji lokal w kwocie 40.000zł i w kwocie 5.186,50zł. Ustalił, że prawo własności wskazanych powyżej nieruchomości są przedmiotem zapisów dokonanych przez spadkodawczynię odpowiednio na rzecz uczestnika postępowania Z. J.

i wnioskodawczyni E. J.. Dokonał podziału majątku wspólnego oraz działu spadku w ten sposób, że przyznał: wnioskodawczyni prawo własności nieruchomości położonej w K. przy ul. (...), udział w 1/2 części w prawie własności samochodu osobowego marki S. (...), uczestnikowi postępowania A. J. udziały w 1/2 części w prawach własności samochodów osobowych marki D. (...) i S. (...) a uczestnikowi postępowania Z. J. prawo własności nieruchomości położonej w K. przy ul. (...). Oddalił wniosek w pozostałej części oraz zasądził od uczestnika postępowania A. J. na rzecz wnioskodawczyni dopłatę w kwocie 425zł,

a na rzecz uczestników postępowania Z. J. i K. J. spłaty

w kwotach po 2.625zł. Oddalił wnioski o rozliczenie nakładów i pożytków czynionych na nieruchomościach będących przedmiotami zapisów oraz ustalił, że wnioskodawczyni i uczestnicy postępowania ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

W ustalonym stanie faktycznym w motywach orzeczenia przywołał wskazane

w uzasadnieniu postanowienia regulacje prawne. Orzekając o zasadności zgłoszonych wniosków o rozliczenie nakładów czynionych na nieruchomościach będących przedmiotem zapisów i pożytków z nich czerpanych przywołał regulacje: art. 207 k.c., art. 201 k.c. i art. 209 k.c. Oceniał, że nakłady poczynione przez wnioskodawczynię na nieruchomości położonej w K. przy ul. (...) nie były nakładami koniecznymi, poczynionymi w celu zachowania substancji rzeczy, uznał że z tego powodu nie podlegają one rozliczeniu w niniejszym postępowaniu. Następnie wskazał, że zainteresowani nie sprecyzowali w sposób stanowczy swoich roszczeń z tytułu rozliczenia pożytków czerpanych z nieruchomości i uznał, że uniemożliwia mu to „zbadanie ich zasadności”.

O kosztach postępowania orzekał stosując regulacje art. 520 §1 k.p.c.

Orzeczenie zaskarżyli **uczestnicy postępowania A. J., Z. J. i K. J.** „w części oddalającej wniosek o rozliczenie pożytków z nieruchomości będącej przedmiotem zapisu na rzecz J. F., w części zasadzającej

od uczestnika A. J. na rzecz dopłaty w celu wyrównania ich udziałów w spadku a nadto w części dotyczącej ponoszenia kosztów postępowania w sprawie (tj. odpowiednio punkty VI, VII, X, XI orzeczenia). Wnosili o uchylenie postanowienia w zaskarżonej części i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenia na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania.

Zarzucali, że przy ferowaniu zaskarżonych rozstrzygnięć naruszono wskazane

w apelacji przepisy prawa procesowego w sposób w niej podany, w tym między innymi regulacje:

- art. 224 § 1 k.p.c., art. 394 § 1 pkt 1 in fine k.p.c. w związku z art. 13 §2 k.p.c. poprzez przedwczesne zamknięcie przewodu sądowego i w efekcie zamknięcie drogi do złożenia zażalenia na postanowienie wydane na rozprawie 13 12 2017r. a dotyczące wyłączenia do odrębnego rozpoznania sprawy z powództwa K. J. przeciwko J. F. o zapłatę kwoty 380zł tytułem renty, przez co pozbawiono uczestnika postępowania K. J. możliwości obrony swych praw związanych z dochodzonym w niniejszym postępowaniu zapisem testamentowym,

- art. 686 k.p.c. poprzez nierozpoznanie kwestii zapisu uczynionego przez spadkodawcę na rzecz K. J. i bezzasadne przekazanie w/w roszczenia do odrębnego rozpoznania oraz bezzasadne uznanie, że zainteresowani nie sprecyzowali

w sposób stanowczy swoich roszczeń z tytułu pożytków i innych przychodów osiągniętych przez wnioskodawczynię z nieruchomości położonej w K. przy ul (...),

co uniemożliwia zbadanie ich zasadności, podczas gdy roszczenie to zostało sprecyzowane w sposób jasny i czytelny już w odpowiedzi na wniosek (na co w uzasadnieniu powołuje się sam Sąd), a następnie konsekwentnie podtrzymywali w całym toku postępowania a w celu jego wykazania uczestnicy złożyli stosowne wnioski dowodowe, które po części zostały uwzględnione.

- art. 520 § 1 k.p.c. poprzez jego wadliwe zastosowanie, w sytuacji, gdy uczestnicy są

w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania, a ich interesy były co do zasady sprzeczne, zaś wnioskodawczyni niesumiennie i niewłaściwie wykonywała zobowiązania sądu, utrudniając tym samym postępowanie dowodowe w zakresie roszczeń związanych z pożytkami i innymi przychodami osiąganymi z nieruchomości położonej w K. przy ul (...).

Ponadto zarzucili, że naruszono prawo materialne, regulacje:

- art. 206 k.c., art. 207 k.c., art. 224 § 2 k.c. i art. 225 k.c. w związku z art. 1035 k.c. i art. 977 (a contrario) poprzez ich niezastosowanie, podczas gdy uczestnikom postępowania, jako spadkobiercom po zmarłej E. J. przysługuje roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie przez zapisobiercę z rzeczy oznaczonej co do tożsamości, stanowiącej przedmiot zapisu zwykłego, za okres wymagalności roszczenia o wykonanie zapisu,

- art. 212 § 1 i 3 k.c. przez niewłaściwe wyliczenie dopłat wyrównujących udziały w spadku, co jest skutkiem braku uwzględnienia rozliczeń z tytułu pożytków i innych przychodów osiągniętych przez wnioskodawczynię z nieruchomości położonej w K. przy ul (...).

Sąd Okręgowy ustalił i zważył co następuje:

Sąd pierwszej instancji trafnie zakwalifikował wniosek lecz wadliwe rozpoznał sprawę.

Uczestnicy postępowania w odpowiedzi na pozew wymienili bowiem wśród składników majątkowych podlegających działowi w ramach działu spadku po E. J. między innymi „przychody uzyskiwane z tytułu najmu lokalu użytkowego

w wysokości 2.000zł miesięcznie usytuowanego na nieruchomości położonej w K. przy ulicy (...)... w wysokości 110.000zł (wyliczonej od dnia otwarcia spadku do lutego 2016r.) oraz dalsze należności za kolejny okres, aż do uprawomocnienia się orzeczenia w niniejszej sprawie” oraz przychody uzyskiwane z tytułu 14 lokali mieszkalnych w wysokości 250zł miesięcznie usytuowanych w nieruchomości położonej w K. przy u. Cynkowej 30 w wysokości 192.500zł (wyliczonej od dnia otwarcia spadku do lutego 2016r.) oraz dalszych należności za kolejne okresy do uprawomocnienia się orzeczenia w niniejszej sprawie”.

Na rozprawie w dniu 18 05 2016r. uczestnik postępowania Z. J.

w imieniu swego brata uczestnika postępowania K. J. wnosił o zasądzenie

od wnioskodawczyni na rzecz brata „5% dochodu uzyskiwanego z nieruchomości, zgodnie z treścią testamentu” a pełnomocnik uczestników postępowania podtrzymał wniosek „w przedmiocie rozliczenia pożytków uzyskiwanych przez wnioskodawczynię z nieruchomości” (k. 164-165 akt) a następnie na rozprawie w dniu 21 10 2016r. wnosił o ustanowienie na rzecz K. J. „stałej renty w wysokości 1000zł miesięcznie”, dodając, że „podstawa prawną tego żądania „są stanowienia testamentu, z których wynika, że K. J. ma partycypować w zyskach uzyskanych z kamienicy, która ma przyspaść wnioskodawczyni, jednakże z uwagi na to, że kamienica nie przynosi zysków wnioskuję o ustanowienie renty na rzecz ubezwłasnowolnionego K. J.” i wnosił o jej zasądzenie od dnia złożenia wniosku o dział spadku” (k. 1143 akt).

Następnie pełnomocnik uczestników postępowania w piśmie z dnia 21 12 2016r. wnosił o „ugodowe ustanowienie na rozprawie stałej renty przez wnioskodawczynię dla uczestnika postępowania K. J. przez zmianę zobowiązania

testamentowego po zmarłej E. J. 5% udziału w dochodach z kamienicy położonej przy ulicy (...) w K.” (k. 1161 akt), a w kolejnym piśmie z dnia 24 04 2017r. wnosił o zasądzenie w postanowieniu kończącym sprawę od J. J. (2)

na rzecz K. J. kwoty 25.840zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pisma do dnia zapłaty i kwot po 380zł miesięcznie począwszy od dnia 24 kwietnia 2017r. płatne najpóźniej do 10-tego dnia każdego miesiąca do rąk opiekuna prawnego uprawnionego – Z. J. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie braku zapłaty którejkolwiek z rat”, twierdząc, że „K. J. – zgodnie z treścią zapisu - uprawniony jest do uzyskiwania równowartości 5% dochodów uzyskiwanych z nieruchomości, którą mocą zapisu przypadła wnioskodawczyni...”.

Mając zatem powyższe na uwadze przyjąć należy, iż uczestnicy postępowania domagali się rozstrzygnięcia przez Sąd – w oparciu o regulację art. 686 k.p.c. – o pożytkach pobranych przez wnioskodawczynię z wchodzącej w skład spadku nieruchomości położonej w K. przy ulicy (...), a uczestnik postępowania K. J. o istnieniu poczynionego na jego rzecz przez spadkodawczynię zapisu i jego wykonaniu w drodze zasądzenia żądanych świadczeń.

Obligowało to Sąd Rejonowy do rozpoznania tych roszczeń w ramach niniejszej sprawy, czego w przypadku roszczeń o rozliczenie pobranych pożytków bezzasadnie zaniechano (z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia wynika, że z powodu „nie sprecyzowania ich w sposób stanowczy” Sąd Rejonowy zaniechał „zbadania ich zasadności”), gdyż wskazywane przez Sąd Rejonowy nieprawidłowości w sformułowania

przez skarżących roszczenia o rozliczenie pożytków mogły i powinny być bowiem sanowane poprzez ich wezwanie do usunięcia braków formalnych wniosku (przy zastosowaniu regulacji art. 130 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.)

Natomiast roszczenia uczestnika postępowania K. J. o istnieniu ustanowionych na jego rzecz zapisów i ich wykonanie zostały wadliwie wyłączone

do odrębnego rozpoznania.

Należy przy tym podkreślić, że skutki powyższych decyzji Sądu Rejonowego są dotkliwe dla uczestników postępowania, którzy po wydaniu prawomocnego postanowienia o dziale spadku nie będą mogli dochodzić tych roszczeń w odrębnych postępowaniach (art. 618 § 3 k.p.c.).

Powoduje to, że w tej części apelacja była uzasadniona, a nie rozpoznania

w tym zakresie istoty sprawy czyniło koniecznym przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania w oparciu o regulację art. 386 § 4 k.p.c.

w związku z art. 13 § 2 k.p.c.

W pozostałej części apelację oddalono stosując regulację art. 385 k.p.c.

w związku z art. 13 § 2 k.p.c., gdyż o wskazanych powyżej roszczeniach sąd orzeka

w odrębnych wyrzeczeniach, które nie powinny być kumulowane z opartymi na odrębnych podstawach prawnych wyrzeczeniami o dopłatach czy spłatach (są one w zaskarżonym postanowieniu prawidłowe).

Reasumując z podanych względów orzeczono jak sentencji na mocy wskazanych powyżej regulacji prawnych.

Sąd Rejonowy rozpoznając ponownie sprawę uwzględni zawartą powyżej ocenę prawną i uznając ponownie, że występują nieprawidłowości w sformułowaniu przez skarżących roszczenia o rozliczenie pożytków wezwie skarżących do ich usunięcia - przy zastosowaniu regulacji art. 130 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. – pod sankcją zawieszenia postępowania.

Ponadto rozważy czy obecnie jest możliwe uchylene postanowienia o wyłączeniu do odrębnego rozpoznania roszczeń uczestnika postępowania K. J. z tytułu poczynionego na jego rzecz przez spadkodawczynię zapisu (będzie to możliwe tylko wtedy, gdy wszczęte na podstawie tej decyzji postępowanie nie zostało zakończone) i rozpozna je w ramach niniejszej sprawy.

SSO Roman Troll SSO Leszek Dąbek SSO Artur Żymelka